

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИДАТКІВ В УМОВАХ НОВОЇ РЕДАКЦІЇ БЮДЖЕТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Анотація. Проведено аналіз положень нової редакції Бюджетного кодексу України в частині фінансування соціальних видатків місцевих бюджетів, виявлено головні проблеми бюджетного забезпечення основних галузей та запропоновано шляхи підвищення економічної ефективності фінансування соціальної сфери.

Аннотация. Проанализированы положения новой редакции Бюджетного кодекса Украины в части финансирования социальных расходов местных бюджетов, определены главные проблемы бюджетного обеспечения основных отраслей и предложены пути повышения экономической эффективности финансирования социальной сферы.

Annotation. The provisions of the new Budget Code of Ukraine on financing of social expenditures of local budgets are analyzed, the main problems of the budget to ensure key areas are identified and ways to improve the economic efficiency of social sector financing are suggested.

Ключові слова: бюджетний кодекс, соціальні видатки, місцевий бюджет.

Наприкінці ХХ ст. істотно змінилися підходи до існуючих теорій економічного зростання, основною рушійною силою економічного розвитку визнано людський капітал. Таким чином, економічна та соціальна сфери тісно пов'язані між собою [1]. На думку В. Опаріна [2], структурною підсистемою фінансово-кредитного механізму, системою джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства є фінансове забезпечення. Традиційно найвагомим джерелом фінансового забезпечення соціальних видатків є кошти бюджету.

Наукові дослідження проблем бюджетного забезпечення соціальних галузей, закономірностей соціалізації економічних систем проведено в працях С. Валантея, О. Василика, А. Гриценка, Е. Лібанова та інших вчених. Але у зв'язку з тим, що у 2010 році було внесено зміни до Бюджетного кодексу України, змінився механізм бюджетного забезпечення галузей соціальної сфери суспільства.

Метою даної статті є дослідження ефективності функціонування місцевих бюджетів за умов сучасного Бюджетного кодексу. Відповідно до поставленої мети виникає потреба у виконанні наступних завдань: 1) проведення порівняльного аналізу бюджетної політики 2011 року з попередніми роками; 2) визначення шляхів підвищення ефективності фінансового забезпечення соціальних видатків.

Соціальна сфера є складним об'єктом державного регулювання. Основна проблема полягає в тому, щоб знайти кошти для надання соціальної допомоги тим групам населення, які не можуть без неї вижити, та при цьому підтримати на гідному рівні інвестування в людський капітал, без якого не є можливим майбутнє будь-якої держави. Головною метою фінансування соціальної сфери є підвищення її економічної ефективності, що означає отримання найбільшої соціальної віддачі від бюджетних видатків [3]. Внесення змін до Бюджетного кодексу України було одним з заходів уряду на шляху до цієї мети. Розглянемо відмінності Бюджетного кодексу в новій редакції [4] від попередньої в частині функціонування місцевих бюджетів.

У ст. 88 Бюджетного кодексу "Видатки, що здійснюються з бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення і враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів" за редакцією від 21.06.2001 року відносилися видатки на первинну медико-санітарну, амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу (дільничні лікарні, медичні амбулаторії), а за редакцією від 08.07.2010 року – виключено видатки на первинну медико-санітарну, амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу (дільничні лікарні, медичні амбулаторії); включено видатки на загальну середню освіту (загальноосвітні навчальні заклади I ступеня). Ст. 89. Видатки, що здійснюються з районних бюджетів та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів" за редакцією від 21.06.2001 року "відносилися видатки на загальну середню освіту (загальноосвітні навчальні заклади I ступеня)", а за редакцією від 08.07.2010 року – "включено видатки на первинну медико-санітарну, амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу (дільничні лікарні, медичні амбулаторії); "виключено видатки на загальну середню освіту (загальноосвітні навчальні заклади I ступеня)", "включено видатки на компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які потребують сторонньої допомоги", " включено видатки на позашкільну освіту". Ст. 93 "Передача коштів між місцевими бюджетами на здійснення видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів" за редакцією від 21.06.2001 року "сільські, селищні та міські ради можуть передавати частину видатків на виконання делегованих державних повноважень міській чи районній раді з відповідними коштами у вигляді міжбюджетного трансферту. Ця передача здійснюється на підставі рішень відповідних рад і укладення договору". А за редакцією від 08.07.2010 року – "надано право районній раді передати кошти на здійснення видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, сільській, міській раді у вигляді міжбюджетного трансферту відповідно до сільського, міського бюджету. Сільська і міська ради можуть передати відповідні кошти

Таким чином, у новій редакції Бюджетного кодексу України вдосконалено механізм віднесення видатків місцевих бюджетів до видатків, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Але при цьому отримали додаткове навантаження бюджети районів, на утримання яких віднесено сільські заклади охорони здоров'я. Шляхами підвищення ефективності функціонування місцевих бюджетів є збільшення самостійності органів місцевого самоврядування стосовно встановлення власних податків і зборів.

Отже, законодавчі зміни дозволяють говорити про оптимізацію бюджетної системи на місцевому рівні, очікуване збільшення обсягів надходжень, вдосконалення механізму розрахунку обсягу видатків, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Але при унормуванні порядку застосування інструментів, які дозволяють зміцнити систему місцевих бюджетів та оптимізувати міжбюджетні відносини, залишається низка проблем, які потребують подальшого вивчення та вирішення.

Література: 1. Гриненко А. М. Актуальні завдання соціальної політики держави в умовах кризи / А. М. Гриненко // Управління розвитком : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми державного управління та державної служби в умовах світової кризи", 20 лютого 2009 року. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – С. 97–98. 2. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібн. / В. М. Опарін – 2-ге вид., перер. і доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 240 с. 3. Затонацька Т. Г. Бюджетні видатки на розвиток людського капіталу / Т. Г. Затонацька // Фінанси України. – 2008. – № 10. – С. 53–60. 4. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2546-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.